

no 1983. līdz 1985. gadam būvējuši sabiedrības biedri, ieguldot tajā celtniecībā personīgos līdzekļus. Tā kā minētais īpašums vairāk nekā desmit gadus valdīts labā ticībā, tas nonācis kooperatīvās sabiedrības īpašumā uz ieilguma pamata.

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2000.gada 29.maija spriedumu konstatēts juridisks fakts, ka dārzkopības kooperatīvās sabiedrības „Enerģijas DKS” īpašumā ar ieilgumu ir nonācis aizsargdambis [...] 13, Rīgā, nosakot, ka tas reģistrējams sabiedrības bilanci kā pamatlīdzeklis Ls 87 132 vērtībā.

Par šo pirmās instances tiesas spriedumu protestu iesniedzis Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs, kurā, atsaucoties uz materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, lūdzis tiesas spriedumu atcelt un tiesvedību lietā izbeigt.

Protesta autors norādījis, ka atbilstoši Civillikuma 289. panta, kā arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas plēnuma 1993. gada 21. jūnija lēmuma Nr. 6 „Par tiesu praksi lietās par faktu konstatēšanu, kuriem ir juridiska nozīme” 10. punkta noteikumiem, tiesa konstatē juridiskos faktus tikai tad, ja iesniedzējam nav iespējams citādā kārtībā saņemt attiecīgos dokumentus, kas apstiprina šos faktus, vai ja šie dokumenti nozaudēti, nozagti vai iznīcināti un zudusi iespēja tos atjaunot, taču šādi pierādījumi tiesā nav tikuši iesniegti. Līdz ar to, izskatot sabiedrības pieteikumu sevišķās tiesāšanās kārtībā, tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 37. nodaļas tiesību normas.

Protesta autors arī norādījis, ka likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību” 14. panta piektajā daļā noteikts, ka ēkas (būves), kuras Zemesgrāmatu nodaļā, Valsts zemes dienestā vai pašvaldībā nav reģistrētas kā patstāvīgi īpašuma objekti, uzskatāmas par zemes īpašnieka īpašumu atbilstoši Civillikuma 968. pantam.

Tā kā zemes gabali [...] gatvē, ar kadastra Nr. 0100 128 2029 un Nr. 0100 128 0210, kurus šķērso aizsargdambis, ierakstīti zemesgrāmatās uz Rīgas pilsētas pašvaldības vārda, ar minēto tiesas spriedumu aizskartas pašvaldības iestādes kā zemes īpašnieces intereses.

Bez tam saskaņā ar Civillikuma 998.-1031. pantu īpašuma iegūšanai ar ieilgumu termiņš skaitāms no 1992.gada 1.septembra neatkarīgi no tā, cik ilgā laika posmā persona, kura pretendē iegūt īpašumā lietu uz ieilguma pamata, to valdījusi.

Paskaidrojumos sakarā ar iesniegto protestu dārzkopības kooperatīvās sabiedrības „Enerģija DKS” valdes priekšsēdētāja norādījusi argumentus, kuru dēļ uzskata, ka protests

ir nepamatots, bet Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedums kā likumīgs ir atstājams negrozīts.

Iepazīnies ar lietas materiāliem un protesta argumentiem, Senāts atzīst, ka tiesas spriedums atceļams šādu apsvērumu dēļ.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 288. panta trešo daļu tiesa konstatē faktus, kuriem ir juridiska nozīme, tikai tad, ja spēkā esošie normatīvie akti neparedz citādu kārtību to konstatēšanai. Minētās normas izpratnē sevišķās tiesāšanās kārtībā tiesa var konstatēt faktu par īpašuma tiesībām tikai tad, ja pieteicējam ir bijis dokuments, kas apliecina viņa īpašuma tiesības un tas nozaudēts, bet ārpus tiesas kārtībā šo faktu apstiprināt nevar. Tā pamatošanai pieteicējam jāiesniedz pierādījumi, ka vajadzīgo dokumentu saņemt nav iespējams, vai to nav iespējams atjaunot (Civilprocesa likuma 289.pants, 291. panta otrā daļa).

Tiesa, apmierinot pieteikumu, atsaukusies uz liecinieku, kuri apstiprināja aizsargdambja izbūvi uz dārzkopības kooperatīvās sabiedrības „Energija DKS” biedru rēķina, liecībām, taču spriedums nesatur motīvus, kas ļautu secināt, ka minētā būve tikusi nodota ekspluatācijā un attiecīgi reģistrēta.

Līdz ar to par pamatotiem Senāts atzīst protesta argumentus, kuros norādīts uz sprieduma neatbilstību Civilprocesa likuma 37. panta nodaļas normām.

Bez tam, sagatavojot iztiesāšanai lietu, kas ierosināta sevišķās tiesāšanās kārtībā, nepieciešams noskaidrot, kuras fiziskās un juridiskās personas var būt ieinteresētas šīs lietas izspriešanā. Arī šo nosacījumu tiesa pilnībā ignorējusi, jo, neraugoties uz Latvijā realizējamo zemes reformu, jautājumu par zemes, uz kuras atrodas strīdus būve, piederību nav noskaidrojusi. No protestam pievienotā zemesgrāmatu akta redzams, ka īpašuma tiesības uz zemesgabalu nostiprinātas Rīgas pilsētas pašvaldībai. Tādējādi, nepieaicinot Rīgas domi ieinteresētās personas statusā, tiesa pārkāpusi pašvaldības likumā garantētās tiesības, kā arī taisījusi spriedumu, kas ir pretrunā likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību spēkā stāšanās laiku un kārtību” 14. panta piektās daļās noteikumiem, kuriem atbilstoši ēkas (būves), kuras Zemesgrāmatu nodaļā, Valsts zemes dienestā vai pašvaldībā nav reģistrētas kā patstāvīgi īpašuma objekti, uzskatāmas par zemes īpašnieka īpašumu, bet citas personas īpašuma tiesības uz šādām ēkām (būvēm) var iegūt, ja tiesa apmierinājusi šo personu prasību atzīt īpašuma tiesības uz attiecīgajiem objektiem. Tādējādi no minētās normas izriet, ka jautājums par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu starp īpašuma

tiesību iegūšanu ar ieilgumu gadījumā, var tikt izlemts tikai prasības tiesvedības kārtībā, nevis sevišķās tiesāšanās kārtībā, ko tiesa, izspriežot lietu, nav ņēmusi vērā. Tāpat tiesai nebija pamata konstatēt, ka pastāv Civillikuma 1024. panta nosacījumi, jo īpašuma iegūšanai ar ieilgumu (šā likuma 998.-1031. pants) ieilguma 10 gadu termiņš skaitāms no 1992.gada 1.septembra, neatkarīgi no tā, kad persona, kura pretendē uz lietas iegūšanu īpašumā, sākusi to valdīt.

Norādītos materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus Senāts vērtē kā būtiskus, kas noveduši pie nelikumīga sprieduma taisīšanas, tādēļ tas atceļams.

Ievērojot izklāstītos argumentus, ir pamats secinājumam, ka jautājumā par īpašuma tiesībām uz aizsargdami pastāv strīds starp dārzkopības kooperatīvo sabiedrību „Enerģija DKS” un Rīgas domi kā zemes īpašnieku, kas izšķirams prasības kārtībā. Šī iemesla dēļ, atceļot spriedumu, lieta nevar tikt nodota jaunai, izskatīšanai, bet pieteikums atbilstoši Civilprocesa likuma 258. panta noteikumiem atstājams bez izskatīšanas.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2000.gada 29.maija spriedumu atcelt un dārzkopības kooperatīvās sabiedrības „Enerģija DKS” pieteikumu atstāt bez izskatīšanas.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

Z. Gencs

Senatore

M. Zāģere

Senators

I. Fridrihsons